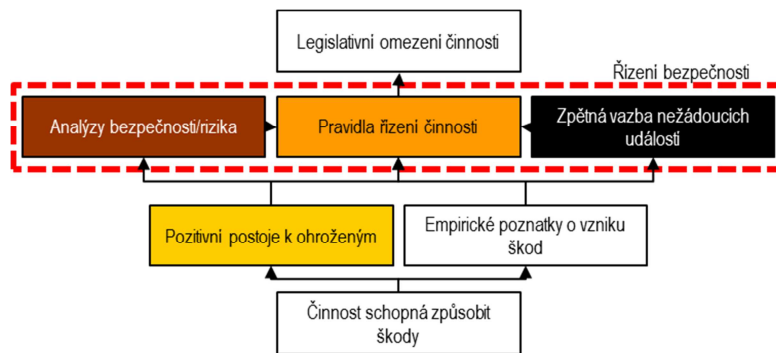

Péče o bezpečnost

Počátky péče o bezpečnost sahají do prehistorických dob. Už starověké zdroje - babylónský Chamurappiho zákoník a biblický Starý Zákon - přináší písemné doklady o péči o bezpečnost. Základními kameny tradiční péče o bezpečnost navazující na činnost byly odedávna čtyři prvky z následujícího obrázku: empirické poznatky o vzniku škod, pozitivní postoje k ohroženým (motivující složka), pravidla řízení a případná legislativní omezení.

Pravděpodobně již i v oněch dávných dobách se ti, kdo činnosti řídili, pokoušeli předvídat, jaká mohou vznikat ohrožení, a snažili se poučit z nežádoucích událostí. Představu péče o bezpečnost lze tedy rozšířit o prvky dopředné a zpětné analýzy, jak ukazuje obrázek.

Zhruba do poloviny dvacátého století nebyla pocíťována potřeba takto založené péči o bezpečnost věnovat pozornost jako specializovanému akademickému tématu. Tato situace se rychle začala měnit po druhé světové válce. HENDERSHOT (2009) uvádí: „... jak se technologie vyvíjely a dramaticky se zvyšovala jejich složitost, a jak současně rostly společenské nároky na bezpečnost ve všech průmyslových odvětvích, začalo být jasné, že existuje potřeba specializovanějších bezpečnostních odborností...“ K tomuto uvědomění velmi přispěl vznik nových technologických oborů, především jaderné technologie. Vývoj urychlovaly velké havárie.

V průběhu šedesátých a sedmdesátých let 20. století péče o bezpečnost přestala být „jen“ doménou technické praxe, ale dostala se do ohniska zájmu akademické obce. Svědčí o tom vznik konferenčních sérií (od roku 1967 pořádá AIChE symposia Loss Prevention) a odborných časopisů (AIChE vydává od roku 1982 časopis Plant/Operations Progress později přejmenovaný na Process Safety Progress). Obdobný vývoj proběhl v celém západním světě, jak o tom svědčí například vzpomínková kniha KLETZ (2000).

Tři publikace ze sedmdesátých let se dnes jeví jako milníky nového přístupu k péči o bezpečnost: JOHNSON (1973) ukázal, že management bezpečnosti může a má být mnohem víc než jen soustava zákazů a příkazů založených na zkušenostech, LAWLEY (1974) předvedl, že existují techniky, které umožní pojmenovat nebezpečí dřív, než na něj upozorní zkušenost, a zpráva RASMUSSEN ET AL (1975) ukázala, že bezpečnost lze kvantifikovat. Jako čtvrtý milník k nim přistupuje kniha KLETZ (1988) z konce let osmdesátých, která učí vidět v nehodách informace o skutečné podobě řízení. Změny, které předznamenali LAWLEY (1974) a RASMUSSEN ET AL (1975), uvedly do péče o bezpečnost analýzy rizika. JOHNSON (1973) předjímal vývoj, který logicky následoval: pravidla řízení a analýzy je nutno integrovat do uceleného systému řízení bezpečnosti. A změny přístupu k nehodám, které popsal KLETZ (1988), proměnily nesoustavné poučování ve zpětnou vazbu nežádoucích

událostí. Moderní péče o bezpečnost tak postupně nabyla podoby, kterou ukazuje obrázek. Základy jsou stále stejné, ale v nadstavbě hraje roli soustavná identifikace zdrojů rizika, kvantifikace rizika, uvědomělé budování systémů řízení bezpečnosti, a zpětná vazba řízení. Taková péče nejen že je schopna efektivněji zajistit bezpečnost v komplikovaných procesech, ale také přitahuje zájem akademického prostředí.

HENDERSHOT (2009). Hendershot, D. C.; A History of Process Safety and Loss Prevention in the American Institute of Chemical Engineers, Process Safety Progress, 28(2) 105-113, 2009.

JOHNSON (1973). Johnson, W.G.; The Management Oversight and Risk Tree - MORT, SAN 821-2, Idaho, 1973, dostupné z <http://www.nri.eu.com/SAN8212.pdf> [29. září 2014].

KLETZ (1988). Kletz, T.; Learning from Accidents in Industry, Butterworth-Heinemann, Oxford, 1988.

KLETZ (2000). Kletz, T.; By accident ... a life preventing them in industry, PFV Publications, London, 2000.

LAWLEY (1974). Lawley, H.G.; Operability Studies and Hazard Analysis, Chemical Engineering Progress 70(4) 45-56, April 1974.

RASMUSSEN ET AL (1975). Rasmussen, N. C., et al.; Reactor safety study. An assessment of accident risks in U. S. commercial nuclear power plants, WASH-1400 (NUREG-75/014), Rockville, MD, U.S. Nuclear Regulatory Commission, 1975.